

RESNI GLASOVI

Izhaja dvakrat na mesec in velja za četrto leta 50 kr. — Inozemci doplačajo poštino. — Za oznanila plačuje se od četrstopenne petit-vrste po 5 kr., če se enkrat, po 4 kr., če se dvakrat in po 3 kr., če se večkrat tiska. — Sprejeli se bodo le frankovani listi. — Rokopisi se ne vračajo. Pisma in dopisi, kakor tudi reklamacije in oznanila naj se pošljejo na uredništvo, naročnina in inseratne pristojbine pa na upravništvo «Resnih Glasov» v Rudolfovem.

Velika politika.

Glejte no, to malo Slovenstvo, ki je še prosilo in moledovalo za malo življenja, zasedlo je konja in kar le v galopu jezdari veliko politiko! — V tej mali deželici živi par velikih politikov, ki kar le Čehom jednako ulogo igrati hočejo! — Veleposestvo se mora pridobiti in velikanska je moč Slovenstva in jeden teh velikih politikov tožari, da je po padcu Margherija to nemogoče postalo, ker je Margherija hotelo drugo veleposestvo masčevati, ali kali.

Margheri še voliti ne more v velicem posestvu, ker je na jedni strani njegova soproga solastnica veleposestva, na drugi njegova sestra, soproga Apfaltreina, koji ženi tega prav gotovo ne storite, kar bi vaš «narodni» kandidat hotel. Kako bo tedaj ta polovičen veleposestnik na druge le malo upliva imel!

Pa pustimo te malenkosti; českega in slovenskega veleposestva pameten človek ne bo prispodabljal, ako le količkaj svet pozna. Slovensko veleposestvo je po večem vsaki dan na prodaj, tujci ga kupujejo in ko vidijo, da ne shajajo, zopet prodajajo; le malo družin domačih se na večjih posestvih izdržuje in le malo teh je bogatih.

Malo velikih posestev je v narodnih rokah; ker se ne shaja, se ista po našincih ne kupujejo. Kar je dobro stoječih družin rodov, nemško misli. Nemcem je dala jedna teh rodov večjega pesnika; v njej in kar je zlahte in prijatelj je nemško in zraven nekonservativno. Majhno življenje malega našega naroda nema zraka za narodnega veleposestnika. K sreči nema veleposestvo naše preveč veljave, ker ga nij dosti. Naši veleposestniki tedaj ne bodo prej domoljubni, ko tedaj, ko bi bogatejši Hrvati ga hoteli kupovati. Gospodarstveno nema dosti vrednosti. Kjer veleposestvo s stroji delati ne more, ne more izhajati; vsako leto je treba namazati par tirjatev nanj, ali iz družin dohodkov pridjati. Delavci ga snejo.

Čehi so narodnostno v jednacem položaji,

kakor mi Slovenci. Mejaši, obkoljeni so po Nemcih in po najomikanejših. Za gozdico jim gre, kakor nam. Ali 5 milijonov jih je, njih kulturno delo staro; ljudje so, ki bolj severno živijo, energični ljudje so. — Njim se nij več boriti za šolo, za urad, narodno-gospodarstveno so bogataši. — Mi Slovenci smo prav raztrgano beračunstvo proti tem magnatom. Kar tedaj mi Slovenci se le pridobiti moramo, imajo Čehi že zdavno. Še srajce nimamo in gladu pretrgano ljudstvo smo. Slovenci! — Tedaj le po malem, le ne na visocega konja!

Našim politikom se svet kaj lep zdi. — «Majoriteto imamo!» Ta nam bo vse, kar nam bo treba k življenju kot narod dala, samo poslušno spremstvo jej moramo biti! — Jaz, ki to pišem, bil sem enok z dušo in telom za vse, kar so bratje Čehi storili. Starejši sem postal in videl sem, da dobro delajo — zá-se, ali še najbližnjim bratom Slovakom ne morejo pomagati. Čehi hočejo biti trda kost v nemškem želodeci ip naravno vidijo le sebe. Ne morejo drugim pomagati, vse je še premalo, kar dobijo, da si osigurijo lastni svoj dom pred potujčenjem. Ne zamerim jim tega; — kar nam priboriti pomagajo, odtegnejo sebi. Sebičnost vlada povsod in slovanska vzajemnost v Avstriji je le v pesni, na papirji. Predaleč smo oddaljeni od Čehov.

Njim ne pomaga dosti, ako se mi ojačimo; ne škoduje dosti, ako nas, «interesantno» ljudstvo, potujčijo; premalostni smo, da bi pri zelenej mizi države kaj govoriti smeli.

Še dobro 1½ miliona nas nij Slovencev; to si vsaki dan predstavimo. Mej 36 milijonov ljudi smo kaplja vode v morji. In ravno smo se le začeli grude razkopavati na polji naše kulture sploh in novodobne posebno. Nij še kaj v roke vzeti, povsod primanjkuje! — Sami stojimo! — Blizo nij podporne moči; na lastne moči smo navezani in v svojem organizmu imamo razglodajoči element, Nemstvo na vseh vogalih in prav v sredi tudi! — «Visoka politika! — Konservativizem bo rešil svet, on je zdaj časovni duh», on bo tudi nam Slo-

vencem dal naše pravice in kulturo in dobro gmotno stanje, tako da nas ne prežene nobena moč iz naše ljube, ah, tako lepe domovine; podpirati ga moramo, vesljati žnjim po vsej širini državnih vprašanj! — Tako postanemo tudi mi veliki, merodajni faktorji! — Tako se pri nas piše in govori: «Setz' deinen Fuss auf ellenhohe Socken, setz' dir Perücken auf von Millionen Locken, du bist am Ende, was du bist.» — Avantgarda smo Hrvatom, Slovenci in nič več! Da potujčenje zadržavamo, Hrvatom časa damo, da se ti kulturno in politično utrditi morejo, germanizacijo zadrževati, to je naše delo! Sami ne bomo v koncertu evropskih narodov kot Slovenci godli, premalo nas je!

Kje pa je še pametna avantgarda velike bitke bila? Tiralirstvo je način njenega boja. — Kaj nas Slovence briga, ali se svet konservativno, ali drugače suče; — narodne šole, naroden urad in gmotna sredstva za narodno naše gospodarstvo, vse drugo nas ne briga. — To bi bil egoizem v najlepšem cvetu! — Seveda — ali krščanska ljubezen nas v par desetletjih pokoplje. Ako se sveti Oče papež dobro počuti, to mi je Slovincu malo mari, ali mar mi je, da se šola ne izroči tujstvu, da se v uradih moje domovine slovensko govori in piše, da država železnice zida, ter za druge potrebe denar da. Kakor žid sem, drago hočem glasove prodati. Konservativci, hočete moj glas — dobro — ali prvič narodno šolo, drugi pot slovensko razsodbo, tretjkrat dolensko železnico i. t. d.! Pa princip mora človek imeti! Ali ste pametni! Nič principa nij treba, doli doma duševno in gmotno ono ljudstvo lakote trpi, ki me je poslalo sem; — z vsemi sredstvi! — Kaj pa, ako te pustimo na cedilu in ti nič ne damo, tvojih glasov pa ne porabimo. Dobro, vaša škoda bo, vaš sistem gre na nič. Pa prijatelji, vašega principa ne boste pustili, poznamo vas — podpisite — podpisalo se bo!

Poljakom se je nekaj toliko godlo o neso-lidarnosti, ker so z Nemci hodili, ali zraven si dali to spremljanje dobro plačati. Ali danes so gospodarji v lastnej hiši.

LISTEK.

Diktatura v kislih kumarah.

Strmeli smo čitavši članek v «Slovincu» štev. 179 o v neobprijatelj naivnosti, s katero se odkriva absolutizem centralnega volilnega odbora.

Molčali bi o tem članku, ali ker se volilci smatramo nekakim hebcem in ker se članek ziblje v onej oholosti, katero uporabljajo navadno korporali proti nevednim paglavcem pridšim izpod «mere» — ne moremo se brzdati — ter prosimo Vas, gospod urednik, malo prostora.

«Slovenec» je prinesel uvodni članek, v katerem razvija strašne misli. On pravi, da ima centralni volilni odbor pravico, kandidate postavljati, kakor hoče, in da se ima ljudstvo komandi centralnega volilnega odbora podvreči. — Pred dvema letoma pa je isti g. Klun v «Slovincu» pisal: Narod je prost in prosto voli.

V slovenskem narodnem vprašanji dozdej nijsmo poznali one dogme, katera ukazuje: «Veruj vse brez premisleka, kar ti jaz, tvoj politični diktator — tvoj poslanec, zapovedujem. Gorje — ako predržeš dvomiti, razypit boš mej narodom in na veke ti bo po ušesih donelo».

V «Slovenčevem» članku zabičuje se nam, da moramo volilci poslancu, katerega volimo, skazovati brezobzirno pokorščino (!), kajti volili smo ga, ga potem kraljevo mazilili, izročili mu žezlo in dali mu vso oblast in diktaturo. Nezaupnica samo — odvzame poslancu oblast čez volilce. O sancta simplicitas! Umemo tedaj, zakaj je bil vsakdo zavržen, če se je oglašil v časopisih o parlamentarni mlačnosti naših poslancev.

Dolenjski mestni volilci, kakor nekateri trdijo, tudi dobri katoličani, se poslanški diktaturi, za katero se «Slovenec» navdušuje, ne udamo in ostanemo se naprej, kakor nas nazivljejo, nedisciplinirani politični — a slobodni otroci.

Poslanec, katerega si dolenski volilci izvolimo, ima posel ali opraviljstvo, da mesto nas vseh na merodajnem kraju izpolni to, kar smo mu mi, «ljudstvo», naročili. A diktature mi ne pripoznamo poslancu v «Slovenčevem» zmislu.

Če poslanec mu danih naročil ne spolni, tedaj proč z njim, ostane naj doma, ako ne poprej, pa ko fletna služba mine. Tam gori v Ljubljani naj kolegi v centralnem volilnem odboru priporočajo «kolege», kakor hočejo, kaj za to, pa jih naj še volijo. Poslanec, kateri je svoj fletni posel opravil, naj se ne vsede na diktatorični stol, marveč čaka naj, kaj bodo ljudstvo reklo, kaj bodo volilci sklenili. No, ta bi bila lepa, da mora narod tega ali onega poslanca že zaradi tega voliti, kakor «Slovenec» pravi, ker ga kolegi priporočajo v svo-

jem odboru in v svojih časopisih. Če poslanec poslancu ugaja, ne sledi se iz tega konsekvence, da ugaja tudi volilcem. Poslaniški centralni volilni odbor piše nekaterim poslanškim prijateljem, «veljavnim» možem, kateri imajo nemara veljavo med poslanci — a mogoče, da med ljudstvom malo — a tudi nič.

Kaj se je pisalo, in da se je sploh pisalo «veljavnim možem, poslanškim prijateljem», o tem večina volilcev nič ne ve. In čujte, potegne se za-grinjalo kvisko, ter nam pove: Večina volilcev izbrala si je poslancem našega kolego ali prijatelja N. N.

Pred razpustom državnega zbora prišel je tudi poslanec dolenskih mest Margheri s težkim srcem na Dunaj, in potožil je gospodom kolegom, kako se mu tla majajo in ti so mu rekli, da bodo skrbeli za to, da bo zopet voljen.

Ljudstvo, volilci hočejo gospoda Šukljeta prihodnim poslancem. Zbrani poslanci, kolegi segli so si v roke: «Delali bomo vsi za jednega in jeden za vse». Vsak po svoji moči naj pripomore, da se zopet vidimo v parlamentu. — Da se pri tacem pobratimstvu na volilce ali njihovo misel oziralo ni, je umevno. Gospod kanonik Klun dospevši v Ljubljano zažge prvi strel — jek se odmeva od farovža do farovža. Pozor! Članki v «Slovincu» zatrobijo: «Frontveränderung» proti Šukljetu. Ostali kolegi prikažejo se v «Slovenskem Narodu» v «Schwarmlinie» in potem koj v celih kolonah z naskokom proti Šukljetovim volilcem.

Kje smo pa mi vbogi Slovenci? — Daleč, daleč tam zagvozdani mali, mali ljudje mej tujima velikanoma, dvema, ki gospodarita na naši zemlji v šoli in v uradu in ki nas gospodarstveno priklenjene držita!

Nij razen Slovakov narodiča v Evropi, ki bi politično tako slabo stal, kakor naš slovenski. Vsaka malenkost je dobra, ako se pribori, pred vsem pa je treba, da se jenkrat regulira jezikovno vprašanje v uradu in šoli in se nam da dolenjska železnica. Prva dva vprašanja bosta veliko jeze na strani Nemcev izbudila. Konservativnim Nemcem tudi nemško srce v prsih bije; boli jih, ako jim liberalni Nemci očitajo, da so vse Nemštvo zgubili. Teh vprašanj se tedaj ne bodo radi dotikali. — Ako vidijo, da Slovenci ravno iste konservativne principe v drugem kultivirajo, ž njimi v prvi vrsti veliko konservativno politiko gonijo, potem si bodo mislili, da je ta velika politika Slovincem glavna in jemali ne bodo kostanjev za nas iz žarjave.

To vse drugačno postane, ako ti ljudje vedó, da imajo z trdimi ljudmi opraviti, z ljudmi, ki imajo le princip, za svoj narod pridobiti prava, koja že drugi narodi uživajo, za vse drugo pa se ne brigajo, ki tudi tako daleč grejo, da tudi v kakem glavnem konservativnem vprašanji v zadregi pustijo.

Ker že nimamo skušenega parlamentarnega moža, je dobro, da Hohenwart vodi naše može, ali ker ta mož nij Sloven, ker ne pozna našo revo in ker je tudi vodja nemško-konservativne stranke, ne more v debato spravljati vprašanj, s kojimi bi nemara mej nemškimi konservativci nered napravil. — (Lienbacher je mož, kojega konservativno srce ima tudi prostora za druge nemške težnje.) — «Velik državnik» zamore Hohenwart biti konservativcem drugih dežel, za nas je prevelik, manjši pameten a energičen mož kot voditelj naših poslancev, koristil bi nam več. — Ali je vendar žalostno, da voditelj majoritete, naš poslanec in voditelj naših poslancev nič, kar nič nij stalnega, bistvenega za ubogo, ubogo Slovenstvo tekom 6 let storiti mogel! — Tega je «velika politika» kriva, o katerej se iz slov. stališča reči sme: Parturiunt montes.

Zopet 6 let bomo velikej politiki stregli! Kaj pa, ako pride čez kratko, ali 6 ali 10 let drugi sistem? — Nič, kar nič se ne bo Slovenstvu v tem času priborilo, reve nas najde kak hud sistem in mej 6 in zopet 6 leti si je utrjeval Nemec v naših krajih svoje pozicije. — (Glej v Ljubljani schulvereinovo šolo, če družega ne.) «Velika politika» — je pač najbolj komotna, drugi mislijo, mi pa strežemo; — kdo si bo sam glavo belil!

Generalni štab, centralni volilni odbor v Ljubljani, izbacnil je svojeglavno gospoda Sukljeta na stran, diktiral vsej deželi svojo misel in napisal na prapor: «Margheri je in ostane naš poslanec in vsi volilci ga imate voliti?»

To je sloboda volitve! — A boj je bil končan, narod je volil Sukljeta in «merodajniki» so se razkoračili v «Slovenčevem» zmislu, da imajo samo poslanci oblast poslance priporočati — in glej vsipale so se goste in najnemarnišje laži, psovke na volilce dolenjske, ki jih premore vmazan slovensk človek, ker smo se predrznili voliti po svojem prepričanju. Brr, straha uže pocepamo! «Die schlechtesten Früchte sind es nicht, an denen die Wespen nagen.» Le tako naprej in ako poslanci res svojo diktaturo porabiti hočejo v to, da si prizadevajo v parlamentu našo voljo kot nezakonito razglasiti, vzamemo potem mi kakor zmagovalci zopet bojni rog in zakličemo proti vsacemu drugemu poslancu, kateri ni v našem zmislu: «Zurück im Laufschritt!» Centralni volilni odbor pak si zna v «Slovenčevem» zmislu zapisat na svoj bojni prapor: «Diktatura v kislih kumarah» in premisljevati, da ljudstvo nij sužen ljudij, ki se v prahu vijejo pred mogočnejšem, preč, gospodom Klunom, ki jim je diktator, nam slobodnemu ljudstvu pa diktator «in partibus infidelium».

Dolenjsk volilec.

Železnico — Dolenjskej!

Dolenjska je največji del Kranjske. Da ne bomo dosti računili, razvidno je to potem, da Dolenjska tri poslance za kmečke občine in jednega za mesta v državni zbor voli, mej tem ko Gorenjsko, Notranjsko po jednega za kmečke občine in oba dela po jednega poslanca za mesta in trge volita. — Dolenjska meji po celem velikej dolžini na Hrvaško. Dolenjska ima še velike gozde, Dolenjska ima veliko trtja, ona ima premog, rude, toplice, mineralne vrelce, kjer hočeš ob Krki. Krka je veliko vredna kot gonilna moč. Dolenjska pridela veliko žita, ima pogoje za sadjerejo, živinorejo. Na Dolenjskem biva pridno, krepko ljudstvo.

Vse te lepe darove naravine dolenjsko ljudstvo ne more prav vporabiti. Od železnih prog so osrednji kraji iste predaleč oddaljeni in ceste čez velike klance vodijo do njih. Dolenjska mesta zaradi prevelike daljave do železnic ne morejo biti sredotočja industrije, rokodelstva, trgovine se ne morejo vzdigniti čez navadno trško mero, do pravih zbirališč rokodelstva, trgovstva. Ljubljana in druga večja mesta ob železnicah vodijo celo Dolenjsko na vrvi. Kar mora Dolenec kupiti, dobiti mora iz Ljubljane, Dunaja. Pred vsem mora drago vožnino od železnice pri vsakem funtu sladkorja, kave, petroleja i. t. d. plačati. Dolenjski trgovci in rokodelci kuhajo neki z vodo, ne morejo velika skladišča blaga imeti. Dolenec zamore le jeseni kaj plačati. Mora tedaj na up kupovati. Naš trgovec tedaj ne more v gotovem plačati, kjer on kupuje. Ker po večjem naš trgovec ne more kmalu celi vagon sladkorja in drugih stvari kupiti, mora pri veletržcu v Ljubljani kupovati. Ne glede tega, da mu uide dobiček, ki ga ima trgovec potem, ako veliko kake stvari v tovarni, ali pri producentu samem kupi, daje mu posredovatelj v Ljubljani ali drugih večjih mestih ob železnici blago, kakor mu drago, tudi tako, katero sam ne more z lahka prodati. Ta trgovec vzame za svoje posredovanje seveda dosti dobička. Kjer se ne more v večjem merilu blago nakupiti, se mora vzeti, kar posredovalni trgovec pošlje, ker ni časa za postavljenje na dispozicijo, ker je treba kupčevalcem v štacuni hitro postreči. Tako dolenjsko ljudstvo takozvano kolonijalno blago slabše in dosti dražje kupovati mora, nego ljudstvo blizu ali ob železnih progah.

Ako se pomisli, da je sladkor, kava, petrolej vsakemu človeku v zdajšnjem času neobhodna potreba, izračuni se prav lahko, koliko tisoč goldinarjev na leto Dolenec samo za to plača, da te stvari dobi in da zraven tega še slabše blago v zakup vzeti mora. Dolenjsko ljudstvo pa je revno. Ono nema trga za svoje produkte. Ako hoče žito prodati, mora ga daleč vozariti. Vožnja s konji — z voli se ne pride hitro naprej — je draga. Ako hoče Dolenec osrednjih krajev in po večini izvrstno prodati, mora več desetakov za vožnjo dati. Sadje mora le v suhem stanju prodati, ker drugače ne gre in vožnja stane več, nego je sadje vredno.

Lesna trgovina je velika v zdajšnjem času. Južni pomorski kraji plačajo hrastovino drago. Dolenjska imela je velikanske hrastove gozde. Za nemarno mali denar jih je prodala in jih prodaja, kar jih še ima, ker lesni trgovec ne more dosti plačati, ker prevažanje do železnice preveč stane. — Tako se godi glede bukvoja in smrečja, prvo se celo kot oglje prodaja. — In naša veleposestva? — Le pogledjte strehe poslopij istih in videli boste, da kuhamo z vodo.

Živinoreja ne more dosti dati koristi, ker kapitala za njo nij in ker gonja živine na velike sumnje dosti stane. Živina pride spehana na somenj. Že doma slabo rejena, po poti se bolj shujša; 14 do 20 ur hoda, nij mala reč. Nij čuda, da ljubljanski kupec za tako živinčce ne mara in rajše izbira dobro rejene govedi iz najbližnje okolice. — Dolenec pa mora s kravo nazaj, ali pa jo pod nič prodati. Tri-, štiridnevna zamuda ga bolj boli, ko popotni stroški; ti le so skrajno skromni. Na ljubljanske in druge sumnje na Gorenjskem prihajajo mesarji iz Salcburga, kupci iz Bavarskega. Kdo neki bo hodil na somnje v dolenjskih mestih, kamor je za njega dalje, ko v Požun.

Živimo v času, kjer človek v najskritejših krajih toliko koplumira, kakor človek v krajih svetovnega prometa. Dolenec je konsument, kakor Slovenec okolo Ljubljane in drugod ob železnici,

ali ne producent tako, kakor oni. — Poljedelec je, ki ne more z dobičkom prodati, ki pa mora drago in slabo za svoje potrebe kupovati.

Industrija, rokodelstvo, trgovina hira, če je je sploh kaj.

Kaj bi se iz spretnosti Ribničana za lesno industrijo dalo napraviti, kaj bi se dalo napraviti iz trgovskega talenta Dolenjca sploh! — S krošnjo jeden in tudi poldrugi cent težko hodi dolenjski mož kot trgovec po nemških hribih. Kot knap dela v premogokopih na nemškem Štajerji, kot drvar šumari v hrvaških gozdih, kot rudokop trpi v Ameriki, doma je spreten vinogradnik, poljedelec; — kaj bi vse to ljudstvo storilo v položaji drugem, ako bi železnica vodila skozi veliko njegovo deželo! — Zdaj strada, zdaj pijančuje, zdvojeno je. Ljudje pripovedujejo, da ljudje čem dalje tem več pijó. Galgenhumor!

Je prav res, Ljubljana ima velikanski dobiček od tega, ako Dolenjska železnice nima. — «Za dolenjske berače ne bomo železnice zidali,» je rekel neki gvavten Ljubljančan, in g. Pfeifer, zastopnik dolenjskega kmečkega ljudstva, je v kapiteljnu v Rudolfovem dejal, da po njegovih mislih nij treba Dolenjem železnice.

To so prav majhne misli. Pogledjte jenkrat, merodajni možje, veliko Dolenjsko iz občeslovenskega stališča: Vse Slovenstvo je politično navezano na nemške in italijanske kraje. Nemška in laška, in veliki te dve kulturi uplivata na Slovenstvo, ki je politično razkosano na štiri dele. Največa moč zdajšnjega časa je glede manjših narodov moč literature omikanih narodov in njih produkcija. Slovenci visimo na obeh teh verigah. Kulturo moramo zajemati iz nemške, laške literature in kupovati ter spečavati naše stvari moramo na trgih sosedov naših, Nemcev ter Italijanov. Premogokopi, toplice na naši zemlji so v tujih rokah, tovarne po večjem tudi, dosti jih pa nij, kupiti moramo po večjem na nemškem, laškem trgu. Jeden najvažnejših stanov našega organizma, trgovec, hodi za to tujino in velika produkcija v tovarnah ne daje zaslužiti našim ljudem. Kupujemo pivo, kupujemo tvarino za obleko, kupujemo celo usnje na nemškem trgu. V našem organizmu nij gmotno dobro stoječega srednjega stanu, nij delavca, pač pa toliko poljedelskega proletarijata, kakor nikjer drugod. Konsumiramo veliko, produciramo ubogo malo. Že pruski trgovec in trgovec iz Monakovega vidi pri nas polje za svoj dobiček. Tako moramo priti gmotno na kant. Ako je to, potem bo bogatejši tujec licitant na dražbi slovenske lastnine. Ta proces se pa že delj časa vrši, ne vidi se še tako hudo. Še celo na Gorenjskem se naseljava Nemec (pogledjte v Domžale in drugam kam), v slovenskih ljutomerskih Goricah, v okolici Maribora vsaki dan boben dražbe Slovenstvu smrtno pesem poje. Ali ta naravni proces je neusmiljeno naprej v slovenski naš narod. Kjer dohodki stroške ne pokrijejo, je s časom boben dražbe gotov. To vodilo velja tako za posamezno gospodarstvo, kakor za večjo celoto, za narod.

Zdaj pa še vzemimo, da smo Slovenci v kulturi za našimi sosedji; vzemimo, da nijmo politični organizem, ki bi na slovenski podlagi delal; vzemimo, da nij onega upliva, ki ga imajo drugi narodi v tem, da se tudi politično kot samostalen organizem čutijo; vzemimo, da smo še na dan vstajajoč, mlad narod in pogledjmo, da smo sami, da nam živ krst ne pomaga; vzemimo, da nas tujec doma zavira, da nas zavira izvan domovine; vzemimo, da smo državnikom interesantno ljudstvice, kateremu nij pomagati, potem moramo resnejše jemati stališče Slovenstva, kakor ga jemljemo.

Gorenjska ima železnico, Notranjska tudi, slov. Štajer, slov. Koroska tudi; Dolenjska, velika Dolenjska pa ne. — Železnica je precejšnja potujočevalka našega naroda na slov. Štajerskem, Koroskem. Na vsakem kolodvoru ima germanizacija svoje ljudi. Ali ona sama le malo potuje; tam na slov. Štajerji, Koroskej je meja — tam je boj dveh pasmi, nemške in slovenske, najjačji, tam močnejša velika nemška manjšo, v vseh ozirih slabšo slovensko hujše daviti mora. — Ali železnica ojačila je Gorenjsko, ojačila Notranjsko. Nosil bi vodo v Krko, ako bi dokazoval, da železnica ljudstvu gmotno pomaga na noge. Gmotno dobro stoječ

Dalje v prilogi.

človek je pa telesno in duševno krepkejši, boljše lahko je in pije. Ta tudi nij podložen vsakemu, ki ga ob tla držati hoče; navzgor glavo nosi. Tako tudi narod.

Izcrpljen, lačen narod gotovo ne more navalu tujine uspešno se v bran postaviti. Lačno ljudstvo se ponosno nij na svojo domovino. Lačno ljudstvo ne mara za šole, lačno ljudstvo ne gleda v prihodnost, lačno ljudstvo je podlaga tujčevej peti tembolj, čemveč ga pritiskajo potrebe modernega sveta.

Pa naš narod ima železnice! Dolenjska, velika Dolenjska je nima. Dolenjska, prijatelji slovenskega naroda, je po dolgejši širini mejas Hrvatoma! — Kulturna velika pot bi bila železnica, državna širokotirna železnica, ko bi vodila čez dolenske osrednje kraje v Karlovec in tam sklenila Kranjsko z Reko.

Delaj si, čitatelj, sam perspektivo — ali vsa velika trgovina vozarila bi tu doli, Slovenec postal bi posredovatelj te velike trgovine na slovanski jug; Ljubljana, ki je zdaj posredovateljica mej nemško, laško trgovino na Kranjskem, ki zdaj iz revne Dolenjske svojo veliko korist vleče, postala bi mesto tovarn in Gorenjsko zraven; in dolenski mali trgovec pustil bi nemške hribe in Ameriko, doli na slovanski jug bi trgoval; vsa Dolenjska bila bi velik trg, na kojem bi Jugoslovansvo trgovalo.

Seveda to Nemstvu ne bi prav bilo; ono misli, ako se že po Dolenjskem železnica delati mora, je boljše gledati na Trst, ko na Reko. — «Deutsch bis zur Adria!»

Dolenjska, kot največji del Kranjske, kot mejas Hrvatoma po dolgejši širini, nič manj nij važna od slovenske Štajerske. Ako slov. Štajer potujčenju pade v zreo, gre pot germanizacije na Kranjsko. Močna Kranjska zamore obvarovati slov. Štajer pred narodno smrtjo, brez bogatejša Dolenjske je pa Kranjska slabotna. Dolenjska pa brez železnice ne more priti do boljšega stanja in ne more drugo Slovenstvo na Kranjskem ojačiti.

«Berači» smo Dolenjci, ali ne glede tega, gospôda, da vaše narodne dolžnosti ne storite, ako najvažnejšemu udu Kranjske ne pomorete do sredstev, s katerimi bi se rešil, grešite nad vsem Slovenstvom, ako pustite Dolenjsko brez železnice.

Kaj moremo mi, pravite! O da, lahko, lahko. Čemu se daste v porabo politikom, ki se bijejo za to, ako liberalizem ali konservatizem čislajtanski svet vlada. Liberalizem je neki «humbug», pisal je «Slov. Narod» in konservatizem je po mislih velike večine izobraženega Slovenstva za narod, ki nič konservirati, ohraniti nima, nego svojo beračijo, neumnost. Nam je tedaj vsem en mak, ako nemški Slovanom sovražni liberalizem dobi breco, en mak nam mora tudi biti, ako nemški konservatizem nadvlada, ker nemški človek je v vseh političnih barvah neprijatelj Slovenstva; — po njegovih lepih pokrajinah teži ta in oni.

Čehi, Poljaci gledajo na svoj žep, dobivajo tudi kaj vanj; Čehi, Poljaci živijo v družih in boljših razmerah nego mi Slovenci; nam se nič ne dá, še postava ne, da bi smeli pred sodnijo in v soli slovenski misliti.

Naši poslanci si mislijo, da so Bog ve kaj storili, ako so sledili poslušno po potih voditelja, «velicega državnika.» — Državnik postaja nemara velik, ali njegovi sleditelji zmiraj manjši. (Smo že res skoro celo pozabili, da nas tudi poslanci na Dunaji zastopajo.) Imponirati morate gospôda in če drugače ne — z drznostjo. — «Dolenjsko železnico hočemo», se reče v pravem trenutku, «drugače se odpeljemo s prvim brzovlakom domov.» Pa potem bi bili prijatelji iz Tirol in Solnograškega jezni, od teh se ne smemo odeepiti, teh ne smemo razžaliti, makari če pogine beraška Dolenjska. «Le mirno, le počasi, počasi dobimo vse,» pravite. — «Visoka politika — ti ljudstvo iste ne razumes, to je vse previsoko zate, isto le razume, kdor je državnozborski poslanec.» — Dobro, dobro! Le glejte, da vas drugi sistem kmalu in prej, ko ste kaj za nas pridobili, domu ne pošlje.

Ljudstvo pa razume vašo «visoko politiko»; da se brez očal videti; jeden teh politikarjev jo je kratko opisal stem, da je djal: da ste bili gledé «Kranjske» pasivni. — To pasivnost pa je ljudstvo že prej videlo, predno se je ista uvidela drugod.

Ne smete misliti, da je ljudstvo tako neumno, tudi ne smete misliti, da mora ljudstvo vam biti za to hvaležno, da na Dunaj greste. Dokler mu

nič ne pridobite, morate vi ljudstvu hvaležni biti za mandate! — In vaša dolžnost je, kot omikancem naroda, da brez hvale delate za ljudstvo. Ako mislite, da vam bomo se roke lizali, da se daste voliti — kakor se je pred volitvami v necem glasilu poudarjalo — potem si domišljevate nekaj, česar v ljudstvu nij. — Ljudstvo je hvaležno, ali hvaležno za čine, ki so ljudstvu koristili, za, glede dela za ljudstvo, pasivno bivanje tam na vselem Dunaji nema hvale; posebno takim ne, ki drugega posla nimajo.

„Zakotni listič“ — „svetovnemu listu“: „Slovenskemu Narodu“.

Izkustvo vseh časov in dežel nas uči, da sta obrekovanje in laž najboljša dokaza za to, da je kdo ljudstvu pošteno in koristno služil.

For.

V Ljubljani izhajajoči dnevnik «Slovenski Narod» se šteje mej nevladna, neodvisna glasila. Veliko žrtev je stalo ga ustvariti. Veliko je vreden nevladen, neodvisen organ, dosti tedaj, če ga vodi posvetno izobraženstvo narodovo, ako je glasilo posvetne narodove inteligencije. Preverjeni smo, da nam «Slovenec» z njegovo duševno pašo ne more biti glasilo. Da se tedaj «Slovenski Narod» ohrani, bo vsacemu domoljubu na srečo, posebno, ako je prepričan, da «Slovenec» zmiraj več terena pridobivlja, da je «Slovenec» uprav za to se ustvaril, da spodrine «Slovenski Narod».

Ako pa to vse sprevidimo, vidimo na drugej strani, da «Slovenski Narod» na podlagi, na kateri stoji, ne more obstati. «Slovenski Narod» se zaganja vsaki dan z najpodlejšimi lažmi na posamezne narodnjake; na Dolenjskem že skoro ne bo človeka, katerega on se nij mandral.

Osobnosti nijso tvarina resnemu listu, domoljubnemu časopisu ne obrekovanje domoljubov. Nij dostojno, ako časopis, ki se mej sodergo časopistva ne šteje, nemškega nasprotnika z osobnostmi napada, ravno tako nedostojno, a zraven nespametno je, ako se domoljubje bljuje. Prav lahko je z osobnostmi delati; to zadene najslabša glava. Osobnosti nijso tedaj znak posebne duševne moči kacega časopisa; one so pa tudi kazalo, da žurnalistom kacega tacega časopistva nij dosti splošne omike. List, ki tedaj tako dela, si sam jamo koplje. To nij pouk naroda, to je hujskanje, to je uk v podlostih, takemu listu se hrbet obrne.

V Rudolfovem živi mož, ki neizmerno svoj narod ljubi. Tam na Koroškem je doma, kjer Slovenstvo že polagajo na mrtvaški oder. Naselil se je na Dolenjskem in tu delati začel za Slovenstvo, poprijemši se dela, ki Slovenstvu v glavnem mestu Dolenjske dá prevago, ki Nemstvu odvzame krmilo, poprijemši se dela, da se gmotno Dolenjskej pomaga. Neznaten, majhen je ta mož, ali jako pameten in česar se poprime, izpelje z veliko, njemu lastno energijo. Nij ravno najtrdnjsegga zdravja, ali kaj mu je na tem, ako noč pri pisalni mizi, ali vozeč se v Ljubljano na vozu prebdi, delavši za svoj narod! — Ne išče dobička iz vsega tega, ne išče hvale za delo, skromen je, veseli se le, ako se mu je posrečilo, narodu koristiti. In komaj je kaj zgotovil, že misli na kak projekt, po kojem bi se kaj koristilo. Nij lahko človeka najti, ki bi s tolikim veseljem se ubijal za koristi našega ljudstva, kakor ta mož. Za Dolenjsko je ta mož neprecenljive vrednosti. Najpoštenjsegga vodjo, najčistejša roke in jednega najboljših agitatorjev za vse, kar Dolenjsko in Slovenstvo zadeva, ima slovenska Dolenjska v tem možu. Nij nam ga treba imenovati, dr. Poznika pozna Dolenjska. Mož je, ki revo Dolenjske ne gleda, da jo hitro pozabi, njemu je ideja, da se mora za Dolenjsko kaj storiti, pred vsem voditeljica njegovega nehanja. — Vojake, ter poljedelsko vinorejsko šolo Novemu Mestu, železnico, širokotirno železnico iz Ljubljane do Karlovca so glavne črte njegovega mišljenja za Dolenjsko in kedar hočeš, vsede se na voz, ako je treba kam prositi iti za kako tako stvar. Ta mož, dr. Poznik, vas ljudi v Ljubljani in drugod, ki mislite, da ste orjaki sveta, ako ste par slabih člankov, dopisov skovali, za deset glav nadkriljuje v vsem, kar le hočete. In ker to čutite, vi majhni ljudje, napadate tega moža, kakor le zamorejo majhni ljudje napadati!

Z veliko požrtvovalnostjo, katere nobeden v Novem Mestu nijma, poprijel se je dr. Poznik do-

zidanja «Narodnega Doma», ki je deset let že imel samo štiri stene in streho. Ako bi se stavba v tem stanu prodala, dobilo se še nebi vrednost materijala in le k večjemu 3 do 4 tisoč gold. Dr. Poznik je denar zberal, na svoj osebni kredit so mu ljudje denarje dali, ne na razvalino, navedeno stavbo in pod njegovim vodstvom dozidal se je lep hram, kojega so sodnijsko cenili na 16000 gld. ki je pa, ako železnica pride, tudi 25000 gld. vreden. Ta mož je bil najmanj pol leta dan na dan brezplačno že ob 5 uri zjutraj in do noči pri delavcih, ki so zgotavljali «Narodni Dom». Sam je vse potrebno kupoval in kolikor le mogoče cenó, sam vse vodil, drugi so le prisli ogledavat in se veselit, da ustaja stavba, v katero je prejšnji čas 20000 gld. zazidal. In zraven je še opravljal delo mestnega župana. Pred njim Slovenci v mestnem zastopu še tretjine glasov nijso imeli, zdaj odločilno večino.

«Slovenski Narod» je marsikaterega človeka že obral, ali največjo sramoto je sebi napravil stem, da je dr. Poznika kristalno čiste roke, čisto dlan oblatiti hotel. «Slovenski Narod» v št. 180 poroča, da je dr. Poznik «Narodni Dom» tako zidal, da je zraven prejšnje upnike opeharil. In kako se to stori: Nek mož je v krčmi dr. Pozniku rekel, da so po končanej stavbi «Narodnega Doma» prejšnji upniki na slabšem, ko prej. (To se ve da nij res, prej je bilo na posestvu intabuliranih 2000 gold. in posestvo vredno 3000 do 4000 gold. — Zdaj je intabuliranega dolga 7000 gold. in hiša vredna 16000 gold. v zdajšnjih razmerah.) To «Slovenski Narod» tako le spravi mej svet: «Dr. Pozniku ključemo v spomin, kaj mu je na Brunerjevem vrtu prvi (!) novomeški domoljub glede «Narodnega Doma» v Rudolfovem povedal v zobe. Morda ne bo napčno, če tudi to v javnost pride.» Tega ne razume vsak. Vpraša se, kaj to pomeni, in zlobni ljudje skrbijo za komentar: — «Poznik je pri zidanju «Narodnega Doma» v Novem Mestu ljudi varal.» Fej! — Kdo je to nesnago pisal, vprašate? Vse je jedno, kdo jo je pisal, podla narav mora biti, ali kakov časopis jo je natiskal? «Slovenski Narod» v Ljubljani.

Tako je prav, matadorji «Slovenskega Naroda», tako se svetu imponira, tako se domoljubno dela! Kdo bo vstopil v naš tabor, ako se z najboljšimi možmi tako dela? — Margheri, «visokorodni grof», Margheri je Atlas, ki slovenski svet nosi in dr. Poznik ga je pri zadnjih volitvah neusmiljeno vreči pomagal, to je velik greh, za to se morajo dr. Poznik in drugi ostro kaznovati z nemarnimi lažmi, obrekovanjem! Ko ste zvedli matadorji «Slovenskega Naroda», da je «visokorodni» grof Margheri, ki je sicer vam slovenski program podpisal, ali v klubu temu tudi z Nemci paktiral, istim tudi program podpisal, se nijste kaj stogotili nad tem človekom, stogotili ste se v istem listu le nad domoljubi, ki so odkrili početje «visokorodnega vašega grofa», nesnago brlizgali proti dr. Pozniku in drugim in opirali vašo «visokorodnost». To je vsakako prav lepo delo, slovenski svet vas mora le občudovati! — Marogo iz Margherijeve «visokorodne» dlani pa, gospôda, nijste s tem oprali, se bolj ste jo pokazali. Prepričani ste bili, da je Šuklje dozda bil poštenjak, kar se njegovega domoljuba dostaja. Njegovo domoljubje nij še le pred par leti in nemara ob priliki kake kandidature se rodilo, — kakor ono vašega «visokorodnega» Margherija; Šukljetu nij bilo treba, kakor vašemu «visokorodnemu grofu» Margheriju, v oklicu na volilce naglašati, da je «slovenski domoljub» bil, Šuklje ne v tem, ne v drugem nij bil «homo novus», kakor ga je vaš otoška «visokorodnost» nazivljati blagovolila (kdo se jej ne smeje?); jeden najboljših mečev je, ki je že več slovenskega pisal nego vaš otoška «visokorodnost» brala. — Zgubili ste pa ves razum, ko ste (glej št. 180 «Slovenskega Naroda») pri perilu vaše otoške «visokorodnosti» tiskali: «Kaj pa je Šuklje storil, da bi privabil 104 nemške glasove? On je kar naravnost z Dunaja «Charto bianco» poslal na nemško stranko v Rudolfovem, da naj svoje želje na njo zapiše, ker obljubi jej že naprej vse, — in vpraša se: «Kaj pa poreče dr. Poznik na to?»

Dr. Poznik je v «Ljubljanskem Listu» v št. 187 povedal, kar je kot šef agitacije za Šukljeto kandidato imel povedati. — Da pa slovenski svet izve, kako se v Ljubljani dela, bo «zakotni listič», kakor je «Resne Glasove» v svojej «svetej» jezi «Slovenski Narod» krstiti blagovolil, vam glede

Šukljetu natrpame «charte blanche» to le povedal: Šuklje je 29. maja t. l. privatno znanca Nemcu v Rudolfovem to le pisal: «Euer Hochwohlgeboren können von mir unmöglich verlangen, dass ich auf Kosten meiner politischen und nationalen Ueberzeugung um die Stimmen der deutschen Partei werben soll. Es wäre dies ein Schachergeschäft, das jeden Mann von Charakter abstossen müsste. Sollten Euer Hochwohlgeboren die Gewährung der gewünschten Unterstützung an gewisse Bedingungen knüpfen, so ersuche ich, mir dieselben bekannt zu geben. Ich werde prüfen, ob dieselben sich mit meinen Grundsätzen vereinbaren lassen und Ihnen davon Nachricht geben. Dass ich bei aller Entschiedenheit meiner nationalen Gesinnung zu den gemässigten Elementen meiner Partei gehöre, habe ich bewiesen.» (Vase visokorodje ne morete od mene zahtevati, da bi na kvar svojemu političnemu in narodnemu prepričanju barantal za glasove nemške stranke. To bi bilo barantastvo, katero bi se moralo vsacemu značajnemu možu gnjusiti. Ako je Vasa podpora odvisna od nekovi pogojev, prosim, da jih naznanite. Jaz bom prevdaril, če se bodo z mojimi načeli vjemali in Vam poročal. Da pri vsej odločnosti mojega narodnega mišljenja spadam k zmernim elementom moje stranke, sem že dokazal.)

To in da Šuklje nij ne jedne male koncesije Nemcem dal, je tako gotova resnica, kakor je nesramna grda laž «Slovenskega Naroda», da je Šuklje nemškej stranki ali kakovej privatnej osebi v Novem Mestu z Dunaja poslal «Charto bianco», t. j. po njem podpisano prazno polo, da naj svoje želje na njo napiše, kjer obljubi jej že naprej vse.

Naš list je popolnoma neodvisen list, tudi Šuklje nema zraven nič opraviti, ne jedne vrste nij dozdej zanj pisal; prvi bi bili, ki bi Šukljeta pozvali, da odloži mandat, ako bi le nekaj resnice v omenjenem očitjanju bilo.

Prepričali in dobro prepričali smo se, da je «Slovenski Narod» natiskavši gori navedeno, o Šukljetu nesramno lagal. «Slovenski Narod», «svetovni list»! — «zakotni listič» ti s tem pove, — da si — druge o za javnost indiferentnih možeh natiskane laži iz ozira pustivši — debelo se zlagal, ko si Šukljetu očital, da je z Nemci paktiral, jim «charto bianco» poslal.

Tako tedaj delate. Lepo delate, lepo oni, kojih orožje je «Slov. Narod». Ne morete si drugače iz stiske, v katero vas je vaš kandidat pripravil, pomagati, kakor s tem, da paktiranje z najljutejšimi sovražniki ubozega slovenskega naroda, z Nemci, na škodo narodovo, koje je vaš kandidat in še zraven «visokorodno grofovstvo» pregrešilo, očitujete nasprotnemu kandidatu, mlademu slovenskemu talentu! — Ali smo ubogi narod!

«Slovenski Narod» nema aristokracije, «svetovni list» «Slov. Narod» v Ljubljani jo bo pridobil. Jednega grofa že ima, katerega plemstvo je po «Slovanu» baje jako jako staro!

S takimi ljudmi imamo opraviti, taki ljudje hočejo za ubogo Dolenjsko, za Slovenstvo skrbeti! — Mi smo «zakotni listič», vi svetovni list, ali jedno prošnjo imamo do vas: prosimo lepo, pošljite vsaj malce boljša peresa v boj; s takimi, kakor jih imate, res nij dosti dela! — Dvigavate se, otoška vaša «visokorodnost» vas je posadila na visokega konja; — ali s tem še nič nij opravljeno, mi smo huda demokracija, malo napnite vaše majhne možgane in ne dajte tako nespametno pisariti in odprite malo vaše oči: — Dopisnik «Slov. Naroda» iz Novega Mesta je za vsak korak «visokorodnega grofa» Margherija vedel, on je za vse vedel, kar je profesor Stanger, ki se je kot voditelj novomeških Nemcev vedel, storil, on je vedel za paktiranje «visokorodnega grofa» Margherija z Nemci, on vašemu listu dopisuje kot človek, ki vsa pota svojega gospoda vé, in vi mu še odpirate predale vašega lista! — In vam še nij nobeden povedal, kak človek je vaš dopisnik iz Novega Mesta? Pa ste nemara bili o vsem poučeni in ste sami tako grdo ravnali!

Nij dvomiti, Šukljetovi volilci vašemu «visokorodnemu» kandidatu grofu Margheriju očitujejo, da je Nemcem program, ki se s slovenskim ne ujema, podpisal, vi zlahtna gospoda pri «Slov. Narodu», prepričani o resnici tega očitjanja, imenu-

jete to humbug. — Aj tako, — pardon, «zakotni listič» nij vedel, da hočete slovensko ljudstvo za osla imeti!

V drugem pa deklamiramo:

So lasset denn die Kläffer all
Uns ungestört begleiten;
Denn ihres Bellens lauter Schall
Beweist nur, dass wir reiten.

Dolenjske volitve.

IV.

Volitev v dolenjskih mestih dela veliko hrupa, ali ne morebiti zaradi tega, ker je mož podlegel, ki je bil od prve mladosti do sivih las boritelj za probuditev, obstanek slovenskega naroda, ali mož, ki je za Slovenstvo literarno veliko, ali le nekaj storil, ampak samo zaradi tega, ker je Šuklje, ki je v Ljubljani mej merodajneži nek nered napravil, zmagal. V kmečkih občinah okrajev Trebno, Mokronog, Žužemperk, Radeče podlegel je visoki plemenitaš knez Windisch-Grätz; — «Slov. Narod» je izvolitev gospoda Hrena, njegovega protikandidata, zabilježil s tem, da je zadovoljen s to izvolitvijo; Hrenova kandidatura pa se je v centralnem odboru odbila. Zaradi padca gospoda Windisch-Grätza se le «Slovenec» in kar okolo njega visi, hudo jezi, ker gospod Klun je prav resno pisal, da hoče Windisch-Grätza do mandata na Dolenjskem spraviti, in storil je vse, kar mu je bilo v moči.

Kakor smo v tretjem listu od 15. avgusta v dopisu «Iz Metlike v Črnomelj» povedali, motenje discipline tudi ne more biti vzrok tolikega hrupa in jeze nad volici dolenjskih mest, ki so Šukljetu dali glasove, ker sama ljubljanska gospoda se ni discipline držala. Ostaja tedaj le zgolj osobna mržnja ljubljanskih matadorjev proti Šukljetu kot vzrok tega hrupa, te jeze; kot vzrok protivljenja proti njegovi kandidaturi, katera bi se in če iz drugih razlogov ne, samo zaradi toliko važnih belokranjskih volilcev, ki so se jednoglasno (par glasov proti stotini nič ne pomenja) zanjo oglasili, dopustiti morala.

Kdor malo slovenske razmere pozna, vé, da naš centralni volilni odbor nij areopag Slovenstva. Če odvezamemo dr. Vošnjaka, ki se pa ne posluša več, težko najdemo v njem kacega dr. Dominkusa ali dr. Gregorea, Rajca, Trstenjaka ali Radaja, kakor na slovenskem Štajerskem.

Je sicer v danih razmerah lahko umljivo, da se je pokorščina zahtevala od vboge izcerpljene dežele Dolenjske, ki bi kar le dva aristokrata imela voliti, — ali nerazumljivo je, da se je v centralnem volilnem odboru ter v uredništvih naših nevladnih časopisov mislilo, da na Dolenjskem ljudje nič ne mislijo, da nij mož, ki kandidata, kojega življenje v duševnem oziru se nij razločevalo od navadnega družega človeka, malo bliže pogledajo, ga v njegovih delih študirajo.

Bilo je znano in nek novomešk profesor, desna roka Margherija, je karto okolo kazal, po kojej je bilo razvidno, da je jako vpliven nemški mož v Ljubljani zatrjeval, da bo dolenjsko Nemstvo pomagalo Margherija vreči. To je bilo dolgo pred Binkošti.

Binkoštni ponedeljek je bil v Novem Mestu volilni shod. Pri tem volilnem shodu je pa vodja novomeških Nemcev ter nemško mislečih meščanov, profesor Stanger, slovesno in prav gorko v imenu kočevskih Nemcev ter novomeških izrekel, da bodo Nemci pri ožji volitvi glasove Margheriju dali. To je marsikoga jako frapiralo, in mej slovenskimi volilci v Novem Mestu obeh strank pogovarjalo se je, da naj, ako ima Šuklje že pred 2. junijem večino glasov, vsi zanj glasujejo, intervencija nemških schulvereinovcev pa s tem odbije, da se Šukljetu uže 2. junija da absolutna večina. To nij dopadalo vsem privržencem Margherijeve kandidature in ne v Ljubljani, — in delalo se je na to, da se pomoč nemških schulvereinovcev dobi. Nekaj protivnikov Šukljetove kandidature pa se je ravno zaradi tega odločilo za njo. Prišlo je še to vmes, da je «Slovenec» ravno pred volitvami preveč kazal, da ima njegov patron vajeti slovenske politike v rokah ter celo jedenkrat pisal: Videli bomo, ako ne bo molitev za dobre kandidate, iz katere se je nekdo v Novem Mestu norca bril, in katera je na kmetih pomagala, tudi v dolenjskih mestih pomagala, in pisal je prenašli «Slovenec», da še gospodje duhovni niso pozabili let 1872—1874.

In na vse to rinila se je misel na površje, da mora Dolenjska vsaj jeden večji talent poslati na Dunaj.

Posamezni mej Novomeščami so bili po binkoštnem ponedeljku Margheriju vedno na sledu. — Kogar nemški schulverein mej Slovenci protežuje, mora se pazljivo motriti. — Njihova pazljivost nij bila odveč.

«Visokorodni» gospod grof Margheri, kakor ga «Slov. Narod» z velikim respektom imenuje, je bil narodni kandidat, kandidat centralnega volilnega odbora, kandidat «odločne» narodne stranke, to boste ljudje v Ljubljani pritrdili.

Doli objavlja gospod Adolf Gustin, trgovec v Novem Mestu, prisiljen po napadih «Slov. Naroda» na njegovo osebo, poslano, v kojem pové, kaj je on in vodja novomeških Nemcev s kandidatom centralnega volilnega odbora, «visokorodnim grofom» Margherijem, paktiral. «Visokorodni grof» Margheri je sprevidel iz poslanega, katero je dr. Poznik v drugej številki «Resnih Glasov» objavil, da bo prišlo na dan, da je z Nemci paktiral; — v stiski je bil. — Kaj storiti? — Hotel se je rešiti s tem, da sam nekaj o paktiranju pové.

Dal je svojemu leibžurnalistu, dopisniku «Slov. Naroda» v Rudolfovem (in to je po vsem Dolenjskem dobro znani človek), nalog, da v «Slov. Narodu» pove, da je paktiral in baje le obljubil, da ne bo za to delal, da se gornja gimnazija v Rudolfovem posloveni. — In glejte, to je «Slov. Narod», ali ne kot poslano, ampak kot dopis brez podpisa dopisnikovega v št. 180 objavil, in to tako-le komentiral: «No, to bi v sedanjih političnih razmerah tudi marsikdo drug — podpiral.» Torej paktiranje z nemškimi schulvereinovci je prav nedolžno; da se gimnazije naše postavijo na pametno stališče, da se v njih v toliko slovensčina kot učni jezik vpelje, kakor to zahteva razumna izgoja slovenske mladine, prej jedna glavnih naših teženj, nij več v slovenskem programu! Daleč smo zares prišli!

Vsaka stranka bi, kakor hitro bi izvedela, da je njen kandidat kaj tacega storil, tacega človeka odbacnila, kakor zasluži in časopisje te stranke bi razjarjeno proti tacemu človeku pisalo in onim, katere je zarad njega razžaljevalo, povedalo, da tega vsega nij vedelo. Kaj pa je storil naš «Slov. Narod», ki je bil o vsem tem, dobro poučen?

On zagovarja tako nehanje, on «narodnega» kandidata, «visokorodnega grofa» Margherija zagovarja, češ, to vse nič ne pomeni, to vse se je zgodilo zaradi tega, da gospod Gustina vtolažijo, in le na videz, in še hujše z blatom, lažmi kida na one, ki so otoško «visokorodnost» vreči pomagali! Gospodje v redakciji «Slov. Naroda», berite poslano gospoda Gustina; — nij bilo časa, da bi gospod Stanger visokorodnemu vašemu grofu prej nakano gospoda Gustina naznanil!

Gospod Gustin je gospod Stangerju svoj namen povedal, vsedla sta se precej na voz in odpeljala in v zajedno oba dobila vašega grofa na mostu v Otočici.

Naš narod je vbog, ali neumen nij; za norca ga ne boste imeli! Zarili ste se v misel, da se morajo Šukljetovi volilci napadati. Dobro, to vašo nakano ste v z gnojem in lažmi nabasano brizgalnico izpeljevali; — posledice tega boste že vidli; — ali kaj vam je drugi slovenski narod storil, da ga tako učite, ko v št. 180 «Slov. Naroda»? Imamo besede, trde besede v označenje tacega dela, ali hočemo programu našemu zvesti ostati in mirno pisati: Citatelj delaj si sam komentar.

Toliko le povemo danes, da vi, ki tako delate, nimate prava, blatiti, psovati može, ki so čuvali čast narodne Dolenjske, — čast Slovenstva na Kranjskem.

«Izdajstvo», «perfidijska», «neznačajnost», «lakajstvo» i. t. d. psovke ste dajali posameznim narodnjakom, ki se za «visokorodnega» vašega grofa nijso navdusevati mogli. Ali se ne sramujete vsaj zdaj, ko se je vaš kandidat v pravi luči pokazal. Ako bi pametno in pošteno bili ravnali, in bi se na druge ljudi za informacijo obračali a ne na ljudi, kakor so se vam ponujali, povedali bi vam vse privatno, tiho, kar smo zvedeli; (navedeni na mostu podpisani program je bil poznat vsem Nemcem v Novem Mestu — zvedeti je bil lahko). Drezali, sčevali, blatili, obrekovali ste nas, — v svojo obrambo smo morali na dan s posebnim časopisom in s tem, kar smo zvedeli.

Razume se, da tega vsega zaradi Margherija ne pišemo, ki po sodnijah ter v poslanih v «Slov. Narodu» na vedno večne čase izgubljen mandat išče. Take «aristokrate» smo že zdavna videli, ali smeja je počiti, ako v «Slov. Narodu» vaša otoška «visokorodnost» izjavlja, da se z našim listom ne bode ukvarjala, da mu to čast in njegova čast brani! (Ako bi mogel, manjka še precej za kak žurnalističen boj.) Verojemo pa, da, ako bi mogel, tega ne bi storil.

Plemič, ki je slovenski program podpisal in potem v stiski z volilci dijamentralno nasprotnih teženj tako paktiral, da stranki istih, na škodo narodno, koncesije daje, se vsakako, ako mu mož, kakor dr. Poznik, paktiranje odkrije, ne more zagovarjati. Ali da se resnici nasproti «visokorodni» gospod grof Margheri, — ki je še pred kratkim gospodu deželnemu predsedniku nasproti visocega konja grofovstva zajahal — po svojem drago plačanem leibžurnalistu tako zagovarja, kakor to v «Slov. Narodu» št. 181 stori, v katerem njegov leibžurnalist pravi: «Na dr. Poznika v nekem zakotnem lističu objavljeno poslano grof Margheri ne bode odgovarjal, kjer mu njegova čast brani, da bi zavračal neslanosti bodisi v omenjenem poslanem, bodisi v inseratih in ker se sploh neče spuščati v polemiko s pisatelji omenjenega lističa» — je smešno, smešno ne samo zaradi tega, ker se v tem — v 19. stoletju neko «aristokratstvo» dvigava nad «ne-aristokratom» — glasovi meščanov pa so dobri; pred volitvijo «plebejec» dober, «plemenito grofovstvo» hodi k njemu, milo prosi za glas — ampak tudi zaradi tega smešno, ker «visokorodnost» «Slov. Naroda» — (daleč si uže prišel «Slov. Narod», da daješ prostora aristokratstvu, ki se oholo nad človekom iz naroda dvigava!) s tem pravdo zaradi paktiranja z Nemci, podpisanja programa istim končati, občinstvu reči hoče, da «visokorodni» grof Margheri nij v stanu, tako ravnati, kakor je ravnal.

Ali ta «visokorodnost» in «Slov. Narod» slovenske volilce neumne mislita!

Našim nemško mislečim ljudem v preudarek.

I.

Malo ljudstvo kakor mi Slovenci, ki mej velikima, kulturno bogatima narodoma živi, ima to nepriliko pretrpeti, da mu njegovi sosedje zmiraj na njegovo dvorišče ter v hišo gledajo in če je majheno ljudstvo, v omiki še v povojih, potem sosed učitelj postati hoče in ako se mu vzmogoči, da se njegovi otroci nastanijo v tej malej deželi, potem iz učitelja lahko postane nekov človek, ki na to eika, s časom pridobiti deželo malega naroda popolnoma v svojo last.

Slovenci smo poljedelski narod od nekdaj bili. To je delalo mirno našo нрав. Že od nekdaj smo bili le trpeči narod, aktivni le v službi za druge, za-se pa le redkokrat. Z malim smo bili zadovoljni.

Obnebjje naših krajev je tako, da ne zahteva preveč jela. Naše poljedelstvo nasitilo nas je. Le narodi z velikim apetitom so aktivni, agresivni narodi. K mirnej slovenskej nravi pridružilo se je še to, da je čez naše ozemlje podilo se skoro vse izseljevanje narodov iz Azije v Evropo. Nij mogoče bilo do mirnega razvitka narodovega priti. Vsak naval iz Azije vzel je tudi naše ljudi kot primorane tlačane seboj.

Ko se je izseljevanje narodov umirilo in so si začeli Nemci urejati po njih posedene kraje, mislili so na to, da napravijo močno stražo ravno v slovenskih krajih proti navalom Turkov in drugih Azijatov, katerim je skominalo po Evropi.

Slovenca in Hrovata so izbrali kot graničarja in da ta to delo vestno opravljata, poslali so Nemce za nadzorstvo mej Slovence in Hrovate.

Ne more se reči, da so Nemci prvega srednjega veka Slovincem bili učitelji. Nemci so bili lovci in kot taki manj omikani, nego poljedelci Slovenci. Bili so pa fizično močni in drzni in s strahom gospodovali so nad Slovenci.

To gospodstvo po nemških grofih, škofih, oskrbnikih in hlapcih je že od nekdaj previdno delalo na to, da se naše ljudstvo decimira. Robati srednji vek nij dosti šale razumel; vzel je s silo, kar mu je dišalo.

Naše ljudi jemali so Nemci za bojevanje, v katerem so skoro zmiraj bili in svoje ljudi pošiljali v naše kraje; — doma pa se ni smel ganiti

naš ljud. Boljše talente so dobili samostani in pisarstvo grofov in škofov, močnejše agilne ljudi vzel je graščak za hlapce v svoje spremstvo. V vseh odnosajih življenja preparirali so se iz Slovencev sovražniki lastnega ljudstva. Še slovenskih imen nijso puščali, prestavljala so se v nemška. — V tem času odkrhnili se je marsikteri del slovenskega naroda od mase Slovenstva, v tem času potujčevalo se je strašno premirno, preponižno, prepasivno Slovenstvo.

Ali Nemci so začeli poljedelci biti, mesta so gradili njihovi rokodelci in ž njimi začeli so intenzivno graditi svojo omiko. — Nemci so do sedaj velikanske zaklade omike nakupičili, njihova literatura je majestetična zgradba, šola za vse druge narode. Pri pridobivljanji te omike služili smo jim tudi mi Slovenci kot tlačani njihovih graščakov in samostanov ter kot graničarji proti turskim navalom.

Mej tem, ko so se drugi narodi omikali, ostali smo posebno Slovenci pod težko železno nemško roko po večjem pri starem; germanizacija istih je hodila naprej in v patrimonijalnih sodnijah imeli so Nemci naše ljudi, ki so gledali na to, da svojega nemškega gospodarja nasitijo ter Slovenca tudi duševno na kladi držijo.

To potujčevanje postalo pa je v novejši dobi tem hujše, čem več se je ustanovljalo šol in sodnij. V teh dveh ustanovitvah videli so naši sosedje glavne pozicije, po katerih se Slovenstvo lahko vrže na tla in z vso strastjo poprijemajo se istih. Sami ne bi dosti opravili, iskali so si tedaj pomagaveč mej Slovenci.

Avstrija je Prusiji pri Sadovi podlegla. Videlo se je iz te vojne, da je šolanje ljudstva dosti vredno. Začelo se je pri nas v Avstriji intenzivno delo za šole. Videli smo Avstrijci, da ves drugi svet napreduje ter mu moramo mi slediti. Nemci bili so tedaj na krmilu naše države. Škoda se jim je zdelo, pustiti nas Slované, da se učimo na narodnej podlagi. Starejši čas zapustil je dosti v prejšnjem gospodarstvu izgojenih ljudi; domačega jezika se isti nijso nikoli dobro naučili, ker nij bilo šole za ta uk; — v jeziku pa delati, katerega človek ne zna, je težko. Teh ljudij se je Nemec novejše dobe poprijel in istim vdolbil, da se moramo Slovenci kultivirati na podlagi nemškega ali laškega jezika. Ne za trenotek se nijso nasi navedeni močje premisljali sprejeti to vodilo, ker nemški, laški so uže znali, slovenski pa ne. Tako je dobil Nemec svoje pomagaveč mej Slovenci, ki so kot učeni močje tudi mej drugimi meščani si privržence lovili, in tako ima Slovenstvo dve stranki: jedno, ki hoče, da se narod na podlagi slovanskega jezika omika; drugo, ki hoče, da se to zgodi na podlagi tujega, nemškega ali italjanskega jezika.

Slovenci tedaj imamo v svojem organizmu različne ljudi. Mej nami so naseljeni trdi Nemci in in dosti, preveč naših ljudij hodi ž njimi. Posebno mej meščani nahajemo precejšnje število ljudij, ki zaljubljeno gledajo v tujino. Okolo sebe na domačo beračijo gledajo in lahko umevno je, da jih pogled v lepše razmere spravlja na razpotje.

Pri nas na Slovenskem zovejo te ljudi «nemškutarje». Mej njimi so taki, ki z vso strastjo črtijo narod, iz katerega so se rodili. Ali teh je le malo; v Mariboru, Celji, v Ljubljani nekateri, ali po večjem nasi nemško misleči ljudje še nijso tako daleč prisli, da bi črtili narod, iz katerega so se rodili. Njim je na tem, da se otroci nemški učijo; oni mislijo, da se bodo potem lažje omikali ter izvan domovine si lažje pridobivljali kruha. V naše literaturi, v naši industriji, v naši trgovini, sploh v našem vsem življenji ne vidijo pogojev za to, da bi se mladež po istih sredstvih izgojila, kakor mladež mej Nemci.

Tem možem ne pride zraven na misel, da, ako se uk nemščine, uk na podlagi nemščine, tako vrši, kakor to Nemci želijo, se narod naš popolnoma potujčiti mora.

Ako bi se misli naših nemško mislečih ljudij izvedle, potem bo v kratkem v naših mestih in trgih ženstvo nemški govorilo. Kakor hitro pa je to, — z Bogom slovenski svet! — Ženstvo, mati v familiji; — pogledjte, kolike važnosti je ona v narodnostnem oziru, pogledjte jo v izgoji otrok in sprevideti morate, da je v njenih rokah vse dobro, pa tudi vse hudo, kar narodu priti zamore! Na slovensko Štajersko pogledjte prijatelji z Kranjske, tam v mestih in trgih stran železnice in tudi dru-

god že ženstvo meščanstva nemški govori in ta jezik je tam sploh občevalni jezik in otroci pridejo v šole z znanjem nemščine, učitelj se na to ozira, lahko gre z nemščino naprej, ki jo politične razmere v šoli in uradu diktirajo in fant pride v srednje šole, da še dobro tolči ne zna slovensčine, in slovenske ure na gimnazijah v Mariboru, Ptuj, v Celji, v Beljaku in Celovci že skoro nikdo ne pohojeva in zunaj na trgu, na promenadi, na veselicah čuje se le nemški govor.

In pogledjte iz tega okvira ven na politično polje; — ali ne vidite, da tam naši nemško misleči domačini Nemštvu stežajem vrata odpirajo v slovenske pokrajine? Nič ne dé, porečete vi, nemško misleči ljudje, — bodeimo še Kranjci nemškega se naučili in potem bo tudi za nas dobro. Stojte; vi, ki imate otroke in ki brez otrok na stara leta v nemški Gradec ne greste živeti! Na slovenskem Štajerji ob meji si že nakupuje Nemec zemljišča. Naše ljudstvo se ne more omikati, ker naše ljudske šole so le učilnice jezikov; samo znanje jezikov pa še ne kultivira; naše ljudstvo prihaja na slovenskem Koroškem in Štajerskem duševno in materijelno na boben; Nemec kupuje lepa posestva naših ljudij in Slovenec postaja vinčar, služabnik tujca!

Ta proces hodi rapidno naprej. Idite nemško misleči Kranjci ta proces na pr. v okolico Maribora, Bistrice, Ptuja, Radgone, Ljutomera, v okolico Beljaka, Celovca študirat in idite v par ur od Save oddaljeno Celje, ali ob Savi ležeče Brežice pogledat, morda najdete tam vršenje sicer naravnega zakona, ali tacega, ki bo, če slovenskih Štajercev in Korošcev ne bo več, vam z isto robotostjo na grlo segel.

Naravno je, da v takih okoliščinah kmetski sin ne more v zgolj nemških srednjih šolah tako naprej, kakor meščana sin, ki znanje nemškega učnega jezika že seboj prinese. Fantje in tudi dobri talenti z kmetov ne pridejo naprej. — Nasledki tega so in bodo: nasi uradniki, učitelji, medicinci, duhovniki ne bodo znali domače govoriti, tako kakor bi morali; — učitelji naše mladine bodo nemara tujci, — in počasi se kmetski fant ne bo upal več v srednje šole.

Dobro, dobro ploskate nemško misleči naši ljudje, potem pridejo naši meščanski fantje do dobrih mest. Polagoma! — Gori na Nemškem vsak dan v knjigah nagromadena kultura léze mej maso naroda, Nemštvo raste glede omike velikansko, velikan mej narodi postaja, on producira že zdaj več inteligencije nego je more prehraniti; doli na slovanski jug vlekel bo glad — nemško inteligencijo in tedaj tudi vaši nemško razcartani sinovi ne bodo prisli do služb! — Večja inteligencija, večje znanje odločevalo bo in malo jih bo vaših sinov, ki bodo ostali na rešet. — Tako pridemo do tja, da bode naše kmetsko ljudstvo težak Nemcu, in človek, ki se je šolal in v šolah prej ko slej zadušil — proletarijat, službujoč Nemcu v manjših službah. Potem pridejo trgovci, pridejo rokodelci iz tujine in s tisoč in tisoč železnimi sponami pripel se bode Sloven na tla, kjer so njegovi očaki še in saj v 19. stoletju kolikor toliko slobodno živeli.

Vi močje, ki nemško mislite, ki v ponemčenji našega naroda vidite vso srečo za narod, vi vašim lastnim otrokom sami jamo kopljete! — Dokler še ljudstvo po večjem slovenski govori, mora jurist, učitelj, duhoven, medicinec, inženjer slovenski znati, in morajo se naši ljudje nastaviti; ako se pa, kakor že na pr. v okolici Maribora, tudi mej kmetskim ljudstvom z nemščino izhaja, potem bomo dobili gori na Nemškem preobile ljudi in nasi otroci? — Nasi otroci naj se s potrpljenjem mažejo!

Nij kaj neumnejšega, nego podpirati ponemčenje slovenskega naroda, ker se lastnemu življu v bodočnosti pogoji življenja jemljejo! — Pa kultura! — Kultura naj se vrši na slovanskej podlagi; naša inteligencija naj bo posredovatelj nemške, laške, francoske in drugih kultur, ali to se mora tako zgoditi, da se v domačem jeziku ista spravlja mej ljudstvo, ker kakor hitro se to po nemščini zgodi, zgubljeni smo.

Dopisi.

Iz Rudolfovega. Rudolfovo, ali kakor še naše mesto ljudstvo imenuje: Novo Mesto, je v slednjem času večkrat na jeziku ljudij. Bavi se ž njim domačinstvo in tujstvo. Prej je bilo mestice,

za katero se nij brigal ne domačin, ne tujec, tako malo ne, kakor za Dolenjsko, o kateri se zdaj tudi govori in piše. Mirno je to mestice, mirno je zdaj tem bolj, ker vojakov nij! Le garda, stara garda še časih spominja z bobnanjem, da je v našem mestu nekdanj batalijon vojakov živel. Naše mesto leži v sredotočji glavnih dolenjskih cest, v sredi Dolenjske. Naravno središče je iste. Dolenjska nij majhena. Človek bi mislil, da mora biti v našem mestu živahen promet. — Nič ga nij! — V ponedeljkah so tržni semnji. Kmet iz okolice ima navado, da gre ponedeljek v »mesto«, ako ima kaj opraviti tam, ali ne, ali se to nič ne izda. Na uro pridejo gledat, denarja nij, da bi se kaj kupilo in ni kaj prodati in če je, pa kupca ni.

Ko smo še vojake imeli, pripeljali, donasali so kmetje na naš trg svoje pridelke in se s praznimi vozovi vračali domov. Kupovali so s pridobljenim denarjem, tudi zahajali v krčme ter v našem mestu puščali precej denarja.

Zdaj je druga. Še sadja ljudje ne morejo spečati, na pol zastonj ga dajo isti, ki ga prinesejo in ker meščani sami poljske pridelke prodajajo, opušča kmet, iste na trg nositi in vozariti. Trgovine, krčme so prazne.

Izračunilo se je, da so vojaki vsako leto sto tisoč goldinarjev tukaj pustili. Gotovo trideset tisoč tega denarja ostalo je v mestu, sedemdeset tisoč dobil je kmet v bližnji in daljni okolici in ta je gotovo našim meščanom dvajset tisoč nazaj prinesel v mesto.

Vojaki so šli, Bog, ve, ako se kdaj vrnejo! — Zdaj se vidi, kaj so vojaki našemu mestu, kaj okolici bili. — Od neke strani se je Novomeščanom očitalo, da z vojaci nijso prav ravnali ter poveljnistva jezili. Na tem nij nič resnice. Odvzeli so baje vojake zaradi tega, ker se bataljon ne more v večji meri, v celem regimentu, ali z več bataljoni vezhati; potovanje v Ljubljano je predolgo, predrago. — Rajši se pustijo velika lepa kasarna in druga za garnizijo potrebna poslopja prazna.

Zemlja okolo našega mesta je po izpovedbi izvedencev, kakor le ustvarjena za eksercicije lovskih bataljonov, stanovanja, kar jih je treba, se ji bo voda nij tako slaba, kakor je razvpita in dobila bi se boljše. — Kaj vse to pomaga, vojake smo zgubili, Bog ve, če jih zopet dobimo! Je nekaj ljudi pri nas, ki pravijo, da vojakov nij treba, ker bi baje pobožnost ženstva motili. — Da bi vas —!

«Des Menschen Recht heisst hungern, Freund, und leiden» (Človeku je pravo lakota in trpinstvo, prijatelj) zapisano je nad Dolenjsko, nad okolico Novega Mesta z lapidarnimi črkami.

V okolici našega mesta in več ur na okoli nahajaš po večjem vasi, v katerih je skrajna reva doma. 300 gld. je posestvo vredno in na njem in od nja mora živeti šest do osem ljudi: dva stara, dva odrasčena in štiri do šest otrok. Lesena majhna je bajta, v kateri stanuje to ljudstvo, jedna revna postelj stoji v njej; nova je bila, ko sta se lastnika vzela v zakon, čez nekaj let so noge odgnile, kamenje jih nadomestuje. Slama je v njej in še rjuhe večkrat ne. Na peči, na klopeh se spi. Po zimi ponoči mrzlo postaja, zakuri se sredi noči. Kruha, soli, olja, zabele nij pri hiši. Cajgaste kratke hlače nosi ta ljud in iz iste tkanine malo sukeno. Roke v nedrji in sključeno hodi po zimi, zima ga tare. Otroci tudi po zimi na pol nagi po vasi hodijo. Galgenhumor — pijmo! Gori v zidanico, v »kis« hodijo možje, zakurijo si pred ali v kisu, pijejo ga in ko zmanjka božje kapljice, pa se spirit kupi, z vodo zalije ter pije. Ljudstvo degenerira; slabotno postaja. Kjer je reva doma, se duh ne povzdigne. Ljudstvo se ne briga za izgoj, nij mu mar, kaj zvedeti. Še v pravnih stvareh je tako malo, kakor nikjer drugod, neuko; nič si ne more samo pisati, za vse potrebuje pisarja, za vse mora plačati. — Ubogo ljudstvo! «Nij ti treba vojakov in nij ti treba železnice»!

Razne stvari.

— (Novo Mesto brez — garnizije.) Naše mestno zastopstvo prosilo je, da bi se dal bataljon vojakov v naše mesto. Tej prošnji se nij zbog pomajkanja vojakov moglo vstreči. Upalo se je, da

vojaci pridejo, ker mislilo se je, da se velika erarična kasarna ne bo puščala prazna in se je tudi po višjih vojaci poudarjalo, da je novomeška zemlja prav pripravna za vojaške vaje. Tako up za upom po vodi splava. Železnica se uže 10 let obljubuje, a tudi te ne bo. Ubogi osrednji kraji Dolenjske!

— (Koroški Slovenci.) Nedavno je izšla v Celovci knjižica g. Filipa Haderlapa o narodnih razmerah koroških Slovencev. Iz iste se posname, da se od 353 v 118 farah čisto slovensko pridiguje in da ima 120000 Slovencev, toraj več ko tretjina vseh prebivalcev, le 2 slovenska deželna poslanci in enega edinega državnega poslanci, in to še le po zadnji volitvi. Od 344 ljudskih šol je 249 popolnoma nemških, 95 nemško-slovenskih šol. V tej knjižici se jasno dokazuje, da ima prenaplena germanizacija na Koroškem slabe posledice ne samo gledé odgoje otrok, ampak tudi sploh gledé izobraženja ljudstva, ki se slovenski čitati ni naučilo, a se vkljub osemletnemu šolskemu pouku premalo privadilo nemškega jezika in toraj pozneje nič ne bere. Gledé uradov zahteva, da se slovenskim občinam zakonik pošilja v slovenskem jeziku, da se slovenske tožbe, prošnje in druge uloge pri uradih sprejemajo, da se slovenščine zmožni uradniki nastavljajo, da se obravnave z slovenskimi strankami slovensko vršijo, in da se pri deželni sodnji v Celovci sestavi posebni senat za slovenske razprave. V gospodarskem oziru se obrača proti strogi izvršitvi gozdnega zakona in proti prelovi paš v gozdih, ter nasvetuje podpirati kuhanje domačega piva ali korintjastega (Leinbier) z oproščenjem davka, da bi se namočilo in odpravilo škodljivo žganje. Kdor se zanima za razmere koroških Slovencev, katere bodo tudi «Resni Glasovi» objasnili, temu priporočamo, da prečita omenjeno knjižico.

— (O žurnalistični spodobnosti.) Nemški pisatelj M. Meyer piše: «Precej naših žurnalistov je prisposodljati organiziranim cestnim roparjem, ki za denar prosto pot dajo, tiste pa, ki si te ne kupijo, oropajo. Roparji s peresom moralčno nič višje ne stojé, kakor njihovi bratje s pistolo; prej nižje.»

Macaulay pravi: «Nasledek hudih strankarskih bojev je zmiraj bila mlačnost za občno stvar, občno dobro narodovo. Kjer strankarstvo močne valove goni, tam se politik ne zanimiva za ljudstvo, ampak le za privrženec svojih misli; drugi so v njegovih očeh tujci, sovražniki ali celo pirati.»

Dr. Büchner piše: «Koliko se tudi proti strogeji izpeljavi takozvanega narodnostnega principa, ki je v zdajšnjem času vzrok vsega političnega življenja narodov, ugovarjati da, je in ostane isti jedini princip, po kojem se da mejusobna odmejitev narodov stalno in pravično doseči. Vsak narod, ki ima v sebi toliko življenske moči, da svoj jezik, svojo literaturo imeti zamore in ki nij premajhen, ki si sam ne more življenja ohraniti, ki je le mali ločeni oddelek večjega naroda, — ima pravico do eksistence in se mora v tej varovati in vzdržati. — «Vsi glede omike zaostali deli človeške familije se bodo z malimi izjemami v borbi s kulturnim človekom zgubili in že zdaj lahko čas vidino, v kojem bode neka enakost omike in gmotnih razmer, ali kozmopolitizem civiliziranega človeka čez večji del našega planeta — vladal.»

Poslano

«Slov. Narodu» v Ljubljani.

«Slov. Narod» napada dan na dan to, kar se zove: narodno meščanstvo na Dolenjskem. Jedenkrat je kdo teh mestjanov, «Hadži Loja», drugokrat se položi župan g. Sušteršič iz Črnomlja, ali kak g. sodnik, potem g. dr. Poznik ali g. dr. Slane na razen in tako naprej. Vsi možje narodne stranke na Dolenjskem bodo, če bo leto dolgo, stigma «neznačajnežev», «hlapcev», «lakajev» in kar je enakih lepih priimkov, dobili.

Ako se pa narodnim možem, in možem, ki so za stranko že kaj storili, tako godi, kako bi se li meni podpisnemu drugače godilo, ki sem *a priori* «zavržen človek» — «nemčur». Če sape glede narodnjakov zmanjkuje, pa cigana na klop. — «nemčurja». «Izdajstvo», «perfidija» sta lepšalna epiteta, ki se mi v «Slov. Narodu» dajata; «izdajica» bruhalo je iz penicuh ust človeka, ki je v padlem kandidatu Margheriju svojega — prijatelja zgubil. Trgovci sem in vem, kaj je čas in denar. Pravda zaradi žaljenja časti bi me stala denarja, akoravno bi jo dobil, ker brez prava na Kranjskem še nijmo.

Z dopisnikom «Slov. Naroda» iz Rudolfovega se tudi iz v Rudolfovem lahko umevni razlogov ne bom bojeval, — ali ker sem napaden, grdo napaden, moram s svojo obrambo rojakom povedati vse, kar sem med slednjimi volitvami delal in kaj drugi. Naj nestrastni bralci razsodijo,

ako je prav, da se človek, ki nikomur nič žalega ni storil, tako gnušno napada, kakor jaz v «Slov. Narodu» že večkrat in posebno v št. 180.

V Novem Mestu je stranka, ki se liberalno imenuje. K tej pripadal sem tudi jaz. Ko so se slednje volitve v drž. zbor bližale, sklenili smo, da postavimo za našega kandidata g. dr. Wurzbacha in da ga volimo. Temu sklepu sem se podvrzel. — Gosp. Langer, c. kr. adjunkt pri okr. sodnji tukaj, mi je dal nekaj denarja za agitacijske namene. Teh sem porabil okoli 5 gld. za telegrame in drugo ostalo svoto pa z računom 2. junija t. l. po prvi volitvi izročil g. Langerju. Volil sem g. dr. Wurzbacha.

Pred prvo volitvijo imeli smo liberalci sejo zaradi tega, kaj storiti, ako gg. Suklje ter Margheri prideta v ožjo volitev. Nekaj volivcev pederilo je za g. Sukljeta; gg. Stanger, Langer in drugi pa za g. Margherija. Jaz sem se tedaj izjavil, da se ali vsi zdržimo volitve, ali, ako volit gremo, damo g. Sukljetu glasove, ali pa se volitve ne udeležiti, ter da g. Margheriju jaz nikakor ne dam glasu. Na to me je jeden gospodov uradnikov okregal. Ta dan nijmo prišli o tem do zaključka, določili pa smo, da homo za g. dr. Wurzbacha delati ter ga voliti.

Sredo, tretjega junija, imeli smo liberalci zopet sejo. Prišlo je k temu zborovanju 13 gosp. uradnikov, meščanov pa pet, med temi jaz. Debatiralo se je, ako se pri ožji volitvi za g. Margherija ali Sukljeta od naše strani vstopi. Gosp. Stanger, profesor, in imenovani gosp. adjunkt Langer sta se toplo za g. Margherija potegovala; jaz sem temu nasprotoval. Predlagalo se je, da se pred vsem določi, ako se moramo vsi klubovemu sklepu podvreči in se naj še le potem o kandidatih debatira in sklepa. Proti temu sem se jaz protivil in par družih. Jaz sem trdil, da se naj volilem prosta roka pusti, ker bo drugače stranka, ker se vsi discipline ne bodo držali, v bodočnosti trpela. Glasovalo se je, g. Lehman, gostilničar g. Schwarz in jaz smo se glasovanja izdržali. Jeden gospodov pa je zapustil sobo. — 14 rok se je vzdignilo za to, da se vsi sklepu, ki bi se imel zdaj gledé kandidatov storiti, podvržejo. Gostilničar g. Schwarz je pa na to rekel: Obžalujem, da se je to zgodilo, ker liberalna stranka se je po tem sklepu razrusila. Potem je navedenih štirinajst sklenilo, za g. Margherija glasovati pri ožji volitvi. Mi stimo — smo glasovali. Na to sem rekel g. prof. Stangerju: Vaš volilni manever se vam je do zdaj posrečil, v bodoče pa bomo vže videli, kako bo (jaz sem namreč binkošno nedeljo govoril s fantom, ki je pismo gosp. Margheriju v Otočcih nesel in po tem fantu izvedel, da sta ga poslala gg. profesorja Stanger in Nachtigall.) Vprašal sem g. prof. Stangerja, kaj je imel pisati g. Margheriju in ta mi je odgovoril, da ga je upozoril na to, da pride Suklje in da bo volilni shod. Vprašal sem ga, zakaj g. dr. Wurzbachu ni ekspresa poslal, odgovor sem dobil, da je g. dr. Wurzbach predalec. — Binkoštni ponedeljek se je g. prof. Stanger toplo za g. Margherija potegnil. Mislil sem tedaj, da v tem nekaj tiči. — Zaradi tega sem rekel g. Stangerju: Vi za g. Margherija, jaz pa za g. Sukljeta.

Ko sem po tem zborovanju domu prišel, hotel sem vedeti, kaj g. Stanger z g. Margherijem ima in sklenil, g. Margherija skusiti, misleč zraven, da naj g. Margheri liberalne glasove zastonj ne dobi. — Dal sem kmalo po zborovanju g. Stangerju to slednje vedeti in g. Stanger je bil kmalo pripravljen, se v Otočci peljati. Vsedla sva se kmalo na voz in se peljala v Otočci. Tam sva gosp. Margherija na mostu dobila. Gosp. Stanger je govoril ter g. Margheriju dejal: Imeli smo liberalci sejo in pri tej je večina volilcev proti temu za vas glas glasovati sklenila, ako v našem liberalni stranki v dobro delati hočete, ako jej program podpisete. Na to mi je dal g. Stanger program, katerega je on sestavil. Program je imel zadržaj, da gosp. Margheri proti zdajšnjemu stanju gimnazij na Kranjskem ne hodi v boj ter za to dela, da se ohrani *status quo*. Gosp. Margheri odgovoril je na to, da bo v klubu na to delal, v zbornici pa ne glasoval v takih vprašanjih. — Zadovoljila sva se s tem in g. Margheri podpisal je program in ga meni izročil. — Na to smo si besedo dali, da nikomur o tem nič ne povemo. Na to me je g. Margheri vprašal, če je moj tast, g. Mehora, zanj glasoval, na kar sem mu odgovoril, da tega ne vem. Potem smo šli v St. Peter v gostilno g. Bojanca.

Tam sem vprašal g. Margherija, zakaj je liberalno stranko, pri kateri je že enkrat bil, zapustil. Odgovoril mi je, da iz rodbinskih ozirov, in dostavil: Gospodje, saj me poznate dobro, ali zakaj ne bi od stranke mandata vzeli, če mi ga ponuja.

Razen krčmarja Bojanca ni bil nobeden navzoč; da je bilo več prič, je laž. Domu vrnivši se, mi g. Stanger reče, naj g. Lehmanu povem, da je g. Margheri program podpisal. Tisti večer sem doma ostal. Tam sem našel pred svojo hišo več gospodov, katerim se je tudi g. dr. Poznik pridružil. Ti so me vprašali, kaj sva s g. Stangerjem imela v Otočci opraviti. Rekel sem na to, da pri volitvi nič več ne storim; ne bom proti Margheriju delal, pa tudi ne za g. Sukljeta.

Tega sem se tudi držal. Gosp. Lehmanu sem 5. jun. pred volitvijo povedal, da je g. Margheri program podpisal. On mi je na to odgovoril, da to že vé. Jeden ali dva dni po volitvi prišel je g. prof. Stanger k meni ter mi rekel, da mu naj po g. Margheriju podpisani program izročim, ker zdaj po padcu g. Margherija nema več pomena. Jaz sem mu ga dal in on ga je raztrgal. Oba sva potem koščeke nesla na stranišče.

To je vse in resnično povedano iz te volitve, ki je vse socialno življenje med Novomeščani razdrila, ker sta «Slov. Narod» in «Slovenec», največ pa prvi, to tako imeti hotela. Ni res, da sem proti g. dr. Wurzbachu in za Sukljeta delal. Res je, da sem rekel podagitarjem, naj na listih Wurzbacha pustijo in če bi kdo imel Margherija zapisanega in ne bi hotel Wurzbacha voliti, da Sukljeta zapišejo. Neresnično je, da sem g. Margheriju 10 glasov vzeli, ali da se je pred ožjo volitvijo v liberalnem klubu sklenilo, da tisti, ki se disciplini ne podvrže, iz kluba izstopi. Izstopilo nas pa je res več tisti dan.

Ni res, da sem rekel v St. Petru g. Margheriju: «Vse je dobro» in na potu obljubil g. Stangerju, da bom k g. Lehmanu šel in ga pregovarjal.

Kaj si je g. Margheri mislil, zaradi česa sva z g. Stangerjem v Otočci prišla, ne vem, ali toliko vem, da nama je v vsej resnobi program podpisal. Potem naju je v St. Peter v gostilno g. Bojanca spremljal.

Rojaci, zdaj sodite, ako sem z svojega liberalnega stališča prav ravnal in korektno postopal! Jaz vsaj nisem kriv, da je g. Margheri najinemu zahtevu ugodil. — Ako je bil drugi stranki zapisan in je z nami paktiral, se ne more ta čin g. Margherija meni v zlo šteti. — Jaz tudi ne bi kakovemu narodnjaku v zlo štel, ako bi s kakim liberalnim kandidatom tako ravnal. «Izdajavstvo», «perfidijo» in druge lepe olikane priimke «Slov. Narodu» se tem nazaj pošljem, morebiti to drugod boljše uporabi.

V Rudolfovem, dne 11. avgusta 1885.

A. Gustin.